

خوانساری، سید محمد حجت کوهکمری و پس از آن در درسه‌های آیت الله العظمی بروجردی، آیت الله محقق داماد، آیت الله اراکی، حضرت امام خمینی. آیت الله العظمی گلپایگانی، آیت الله حاج سیدرضا بهاء‌الدینی و مرحوم علامه طباطبایی شرکت جست و مبانی فقهی، اصولی، فلسفی و تفسیری خویش را استوار ساخت و از غالب آنان اجازه اجتهاد دریافت داشت. وی نیز به مدت دو سال به حوزه علمیه نجف کوچید و در درسه‌های آیت الله العظمی خویی حاضر شد. از آغاز تحصیل در حوزه قم، به تدریس متون فقه و اصول اشتغال جست و بیش از سی سال سطوح عالی را بارها آموزش داد. با شروع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۴۲ ش، او نیز همراه با دیگر مدرسین حوزه به تشکیل جامعه

مدرسین حوزه علمیه قم پرداخت و امضایش در بحبوحه انقلاب ذیل پیامها و اعلامیه‌های جامعه مدرسین همواره دیده می‌شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به عضویت شورای مدیریت حوزه علمیه قم و مجلس خبرگان رهبری (از استان مرکزی) برگزیده شد.

از تالیفات چاپ نشده اوست:

۱- کتاب الخمس

۲- حاشیه بر مکاسب

۳- حاشیه بر رسائل

۴- حاشیه بر کفایة الاصول

۵- معارف دینی

۶- متفرقات

صراحت لهجه، زهد و تقوی، ساده زیستی، آزاداندیشی و فروتنی و انس با قرآن و دعا از خصوصیات وی بود و بر فقه و اصول، تفسیر، تاریخ و ادبیات تسلط

داشت. فقید سعید از اعضای گروه تالیف «جامع احادیث الشیعة» و عضو هیأت علمی کنگره شیخ انصاری و عضو هیأت امنای مجتمع علوم دینی حضرت ولی عصر به شمار می‌رفت و مقاله‌ای با نام «شیخ انصاری محقق و مؤسس» از او انتشار یافت. درگذشت نابهنگام این عالم عامل، در هشتم شهریور ۱۳۷۴ ش (سوم ربیع الثانی ۱۴۱۶ ق) در ۶۸ سالگی در اثر سانحه تصادف روی داد و پیکر پاکش با شرکت مراجع عالیقدر تقلید، انبوه اساتید، علما و فضلاء حوزه علمیه قم و آیات عظام و نمایندگان مقام معظم رهبری و اصناف و بازاریان قم، تشییع و در صحن حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه - سلام الله علیها - به خاک سپرده شد.

ناصرالدین انصاری

فرهنگی

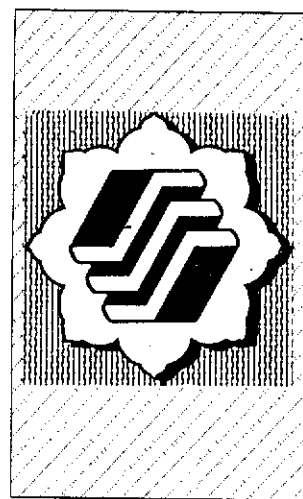
گزارشی از برپایی کنگره کتاب و کتابخانه در تمدن اسلامی

آمده است:

«حقیقت آن است که کتاب یکی از ارزشمندترین فراورده‌های بشری و گنجینه بزرگترین ثروتهای بشری یعنی دانش و تحقیق است. دین و دنیای بشر و جسم و جان انسان به برکت کتاب تأمین و تغذیه می‌شود و فرآیند کمال بشری به وسیله کتاب تحقق می‌یابد. کتاب، مادر تمدنها و نیز عصاره آنهاست، و بشر با پدید آوردن کتاب، درسه‌های پیشماری را که در کتاب تکوین بدو آموخته شده، گرد می‌آورد و در محیط بشری،

ارزیابی چندی و چونی میراث مکتوب در تمدن اسلامی به مدت سه روز (۲۱ تا ۲۳ شهریور ماه ۷۴) در مشهد مقدس و در محل کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی برگزار گردید. این کنگره با حضور چهارصد تن از کارشناسان و محققان مسائل کتاب، کتابخانه، کتابداری و کتابشناسی از کشورهای جمهوری اسلامی ایران، عراق، پاکستان، تاجیکستان، افغانستان، آلمان حدود یکصدوسی مقاله رسیده به دبیرخانه را نقد و بررسی کرد.

کنگره با پیام ارجمند مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای دام ظلّه العالی شروع شد. در بخشی از این پیام

«کنگره کتاب و کتابخانه در تمدن اسلامی» به انگیزه تبیین جایگاه کتاب و کتابخانه در اسلام و بررسی سهم مسلمانان در شکوفایی فرهنگ و تمدن بشری و

میتشر می سازد و بدین گونه روز بروز گنجینه ثروت بشری، غنای بیشتری یابد...

یکی از افتخارات دنیای اسلام و بویژه ایران مسلمان آن است که در طول زندگی هزار و چهارصد ساله خود سهمی بزرگ در پیدایش مجموع فراورده های مکتوب بشر داشته و نوشته های مسلمانان، در هنگامی که دنیای مسیحی در دوران سیاه قرون و سطای خسود می زیست، چون خورشیدی بر فکر و ذهن و حیات آنان تابیده و موجب عبور آنان از آن دوران سهمگین شده است.

امروز گویا بخشی از میراث اسلامی آن دوره ها ناشناخته و ناپیدا است. اگرچه در حمله های مغول و تیمور و جنگهای داخلی پادشاهان ایران، بی شک برخی از آنها نابود شده، ولی بی شک برخی هم در گوشه و کنار جهان هست که باید آن را شناخت و بدان دسترسی یافت. این یکی از وظایف بزرگ همه کسانی است که به گونه ای با مسأله کتاب سروکار دارند و امید است که شاهد تلاش مسؤولان آنان و نتایج شیرین آن باشیم.

نگهداری نسخه های روبه نابودی که متأسفانه در کتابخانه های اسلامی کشورهای آسیا و آفریقا فراوان است. و تکثیر نسخه های یگانه و جلوگیری از روده شدن گنجینه های کمیاب و نگاشته های ارزشمند از کتابخانه کشورهای اسلامی و جلوگیری از بیرون

بردن آنها از دسترس صاحبان آن، نیز در شمار وظایف حتمی و پراهمیتی است که لحظه ای نباید در آن کوتاهی روا داشته شود.

همگانی کردن کتاب از راه گسترش زنجیره کتابخانه های عمومی در هر گوشه و کنار کشور همراه با فراهم سازی زمینه لازم برای همگانی کردن کتابخوانی و معرفی کتابهای خوب و پدید آوردن نوشته های فراوان در همه موضوعهای مورد نیاز و مورد علاقه، وظیفه بزرگ دیگری است که امید است بیش از آنچه که تاکنون شده به گونه پیگیر انجام گیرد.

جلسات عمومی این کنگره، پیش از ظهر برگزار می شد و در آن برخی از سخنرانان فشرده ای از پژوهش خود را مطرح می کردند و بعد از ظهرها در شش کمیسیون: (۱) تاریخچه و معرفی کتابخانه ها (۲) نسخه شناسی و فهرست نگاری (مسائل کتاب آرایی قدیم و جدید) (۳) شیوه رده بندی (۴) حفاظت و نگهداری کتب و اسناد (ابزار نگارش) (۵) کتابداری نوین (۶) کتاب و کتابنگاری، مقالات نقد و بررسی شد.

عناوین برخی از سخنرانیهای مرتبط با کنگره و مقالات ارائه شده چنین است: معرفی انستیتوی نسخ خطی آکادمی علوم تاجیکستان؛ ضرورت تشکیل شبکه اطلاع رسانی معارف اسلامی در ایران؛ پیشنهادهایی درباره حراست از نسخه های خطی و چگونگی بهره گیری از آنها؛ کتابخانه های فارسی در پاکستان و نسخه های خطی نادر؛ کتابت حدیث در عصر پیامبر.

عناوین برخی از مقالات ارائه شده چنین است:

گنجینه نسخ خطی آکادمی علوم تاجیکستان و اهمیت آن برای آموختن تاریخ تمدن اسلام؛ کتابخانه عمومی آیت الله مرعشی نجفی؛ کتابخانه مرکزی و اسناد آستان قدس رضوی؛ دوره های عادی و بحرانی نشر کتاب در ایران در نیم قرن اخیر؛ وقفنامه های قرآن و طبقات زنان واقف؛ کتاب و کتابخانه در حوزه های شیعی از قرن سوم تا پایان قرن پنجم؛ کتابخانه مرحوم آیت الله العظمی آقامیرزا سید محمد هاشم مجتهد چهارسوقی از ممتازترین...؛ تاریخچه فهرستنگاری در ایران اسلامی؛ طرحی در باب تدوین کتابشناسی کتب شیعه؛ اعلام الوری و منابع آن؛ جلوه های نسخه شناسی در الفهرست ابن ندیم؛ ابن ندیم، کتابشناس و فهرستنگار؛ هنر تذهیب در عهد تیموری؛ نظام کتابداری اسلامی در سده های سوم تا هشتم هجری قمری؛ رده بندی کتابخانه در تمدن اسلامی؛ فهرست نویسی کتابخانه ها در دوره اسلامی؛ مقدمه ای بر برنامه ریزی ملی برای حفاظت در برابر سوانح و بلایای طبیعی؛ تاریخچه پیدایش ابزار و مواد نگارشی تا اختراع کاغذ؛ بررسی آلودگیهای قارچی بر نسخ خطی کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی و ارزشیابی اثر ضد عفونی کننده تیمول؛ نقش کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی در رابطه با زندانهای کشور؛ ضرورت تشکیل شبکه اطلاع رسانی معارف اسلامی در ایران؛ طرح آموزش و تربیت معلم-کتابدار برای کتابخانه های آموزشگاهی کشور، کتابت حدیث در عصر پیامبر (ص)؛ فرهنگ کتاب و کتابنگاری و نخستین کتابهای مسلمین در علوم و فنون مختلف.

مرآة التحقيق

وقد جاء في خاتمة المقالة مطالب هامة اثناء الاشارة الى النفوذ الواسع لهذا الكتاب بين الشيعة بل واهل السنة المحبين لاهل البيت(ع).

رسول جعفریان

بيان المعاني في كتاب «المعاني والبيان»

في هذه المقالة - بعد بيان قيمة العلوم البلاغية وتأثيرها في النقد الأدبي - وقع البحث في نقد وتعريف أحد الكتب التي تدرّس في جامعات البلد المختلفة لطلبة اللغة والآداب الفارسية منذ سنوات عديدة.

كاتب المقالة بعد القدح في كثير من امثلة وشواهد الكتاب، وكذلك طريقة توضيح المعاني اقترح بشواهد أخرى لجبران هذا النقص.

ويصرّ الكاتب على نقطة وهي انه لماذا لم يتم تهذيب كتاب درسي طبع لاكثر من ست مرات من الاغلاط البينة والكبيرة.

محمد رضا محمدجانب

بهج الصباغة في شرح نهج البلاغة .

ان الكتاب في هذه المقالة - بعد ان قام بتعريف الشروح المختلفة لنهج البلاغة - عدّه نواقصها واحداً واحداً. ثم اشار بنظرة ناقدة الى متن نهج البلاغة وكذلك بعض الموارد كالاكتفاء في التصحيح وعدم رعاية الترتيب في نقل مطالب هذا الكتاب. بعد ذلك تناول تعريف وذكر امتيازات كتاب «بهج الصباغة» في شرح نهج البلاغة المؤلف من قبل العالم التحرير المرحوم العلامة محمدتقي التستري.

وقد بين في هذه المقالة ستة امتيازات مهمة لهذا الشرح، نعم يبقى الاشكال الوحيد هو كيفية الطباعة.

السيد محمد مهدي الجعفری

لا تكتبوا لله (الكتابة في يومنا هذا)

في هذه المقالة اشير اولاً الى المتاجرة والاعطاط في مستوى الكتابة في أيامنا هذه، وان كثيراً من الكتب والمقالات التي تنشر الآن ضعيف وسطحي، وبعد ذلك بحثت أسباب هذا الموضوع وفي الخاتمة اشير الى اهمية الكتابة في القرون الماضية والجهود يبذلها العلماء لكتابة كتاب، وعرض بعض النماذج على ذلك.

محمد الاسفندياری

الاخبار الدخيلة

ان كتاب «الاخبار الدخيلة» هو اثر قيم للمرحوم آية الله الشيخ محمدتقي التستري، وحسب قول هذه المقالة انه الكتاب الوحيد الذي ألف من قبل علماء الشيعة في باب الاخبار الموضوعية. ان اسم هذا الكتاب يدع القارئ يتصور ان المؤلف لعلّه عشر على روايات كثيرة مجعولة في كتب الحديث الشيعية ويريد تعريفها من خلال كتابه هذا لكن كاتب هذه المقالة يثبت ان المرحوم المؤلف كان فقط بصدد عرض الروايات التي لا تخلو من نقاط الضعف من بعض الجهات ولا يدعي انه جمع الروايات المجعولة.

رضا الاستادي

الملاحسين الواعظ الكاشفي وكتاب روضة الشهداء

كاتب هذه المقالة وبمناسبة تعريف ونقد كتاب «روضة الشهداء» بالتفصيل تطرّق لشرح احوال الملاحسين الكاشفي، وفي هذا البحث ومن خلال تقرير مختصر عن آثار الكاشفي، قد قدّم تحقيق متع في مذهبه، وحاصله - حسب تعبير الكاتب - هو ميل اثني عشري الى السنن.

القسم الاساسي لهذه المقالة اختص بنقد كتاب روضة الشهداء والكاتب بعد سرده للمميزات الكثيرة للكتاب سيما مقبوليته التامة في اوساط الشيعة، قام بتقييم ونقد المصادر العلمية للكاشفي في كتاب روضة الشهداء.

ورقة بن نوفل في بطنان الجنة

النسبة الى ورقة بن نوفل - ابن عم خديجة - فقد كان من المؤيدين الاوائل - بل يعد المؤيد الاول - النبوة النبي محمد (ص) ، ولعله لم يؤلف كتاب خاص حوله ، عدا معلومات متناثرة في النصوص التاريخية .
والادبية والدينية ، وكذا ماكتبه المستشرقون من مقالات في دوائر المعارف .

ولذا فان وجود مثل هذا الكتاب وبقلم كاتب مسلم يعتبر أمراً له كامل الأهمية ويستحق التعريف . وقد قام كاتب هذه المقالة بتعريف وافي لهذا الكتاب .

علي رضا ذكاوتي قراگزلو

دراسات فنية في قصص القرآن

وهذا الكتاب من تأليف الدكتور محمود البستاني وقد ترجم الى الفارسية وقامت بطباعة مؤسسة التحقيق التابعة للحضرة الرضوية المقدسة .

وبعد ان اوضح كاتب هذه المقالة ، المنهج القرآني في سرد القصة ، عرّج على الاشارة الى الحرفات التي دسّت في التفاسير من قبل القصاصين ومن هذا هذوكمب لاجبار واليد الاموية .
وطبعاً قد تسرّب بعض تلك الاشباهات الى الكتاب .
وفي الواقع ان هذا النقد موجه للمؤلف وكذلك الى الترجمة .

علي مختاري

مشروع تحقيق «علم الحديث»

في قسم «التحقيق المطلوب» في هذا العدد بحث مشروع في باب «علم الحديث» وفي هذه المقالة في البدء ورد الكلام من ضرورة بعض التحقيقات الحديثة وبعد ذلك أبدى مشروع تحقيقي في ثلاثة محاور عبارة عن :

١- تاريخ الحديث ، ومعرفة كتب الحديث

٢- تحقيق الاسانيد وعلم الرجال

٣- فقه الحديث

ثم ان كاتب المقالة تناول فروع كل واحد من هذه المحاور الثلاثة ، والارضية اللازمة للتحقيق في كل فرع .

مهدي المهریزی

فهارس الرسائل الجامعية في ايران

ان المكتبة الوطنية قد انجزت قريبا عمليتين اساسيين على مستوى فهرسة وتجميع الرسائل الجامعية .

احدهما : حفظ كل الرسائل الجامعية لطلاب مرحلة الدكتوراه والماجستير في الجامعات خارج البلد لفترة ما بين ١٩٣٧-١٩٩٢ في مسائل متنوعة تدور حول ايران .

والآخر : نشر كتاب تحت عنوان «خلاصة الرسائل الجامعية في قسم اللغات» .

والذي يشتمل على مشخصات وخلصات جميع الرسائل الجامعية لطلبة قسم اللغات العام في الجامعات الايرانية لمرحلة الدكتوراه والماجستير لفترة ما بين ١٣٤٥-١٣٧٢ وانما كتبت هذه المقالة لغرض التعريف بهذين الامرين .

اميد طيب زاده

في قسم التعريفات الاجمالية في هذا العدد يتعرف القراء على الكتب التالية .

١- الفيض القدسي

٢- حياة وافكار اقبال اللاهوري

٣- الثقافة التاريخية والسياسية لايران والشرق الاوسط

٤- القواعد الفقهية

٥- تاريخ المؤلفين الايرانيين

٦- توحيد الامامية

٧- تاريخ الفلسفة في الاسلام

٨- خنج المعبر الاثري في «الارستان»

ان «مكتب احياء التراث المكتوب» التابعة لمعاونة الثقافية في وزارة الارشاد والثقافة الاسلامية - والذي اطلع القراء على عشرين من الآثار في طور الانجاز في العدد الواحد والثلاثين هذه المجلة في باب التعريف بالمراكز العلمية والثقافية - وإدامة للتعريف بمنجزات هذا المكتب على صعيد التحقيق والنشر يتعرف القراء في هذا العدد على بعض آخر من التراث المكتوب مع ذكر مراحل التصحيح الى النشر . من اجل اطلاع المحققين ولتحاشي التكرار في الاعمال .

An Introduction and Critique of the Book 'Waraqat ibn Nawfil fi batnan al-jannah'

Ali Reza Zakawati Qaraguzlu

It seems that no separate book has been written about Waraqat ibn Nawfil, the cousin brother of Khadijah, who was one of the first or rather the first testifier of the prophethood of Mohammad(s). Only scattered information about him is available in historical, literary and religious sources and in the accounts under his name written by orientalist in the encyclopaedias. From this angle the presence of a separate book, and that to by a Muslim writer, is both noteworthy and worthy of introduction, and the writer too has very well lived up to the task of providing an introduction.

A Critique of the Book

All Mukhtari

"Jalweha -e- hunari -e- dastanha -e- Quran".

The book "Jalweha -e- hunari -e- dastanha -e- Quran" is a translation of the book "Dirasat fanniyah fi qisas al-Quran" written by Dr. Mahmud Bostani, and has been published by the Research Foundation of Astana -e- Quds -e- Razavi.

The writer of this article, after explaining the methodology adopted by the Quran in narrating stories, talks about the fictitious stories which, due to the activities of the story - tellers and the likes of Kab al-Ahbar and the proponents of the Bani Ummayyah, have found their way into the exegeses of the Holy Quran, and points out some of these discrepancies which have naturally crept into the present book. In fact the criticism of the writer is directed both towards the author as well as the translator of this book.

Bibliographies of Theses in Iran

Umeed Tabib Zadeh

The National Library (Kitab Khaneh -e- Milli) has recently performed two basic tasks in the area of indexing and compiling bibliographies of theses in Iran. One of them is the collection of doctoral and post graduate theses of foreign universities from 1937-1992 which have been written on issues related to Iran.

The other task is the publication of a book titled "Abstracts of Theses on Linguistics" which contains particulars and abstracts of all the doctoral and post graduate theses of the students of general linguists in Iranian universities from 1345-1372. This article has been written to introduce these two books.

A Research Plan for "Ilm al-Hadith"

Mahdi Mehrizi

In the section "Research Proposals" of this issue a plan concerning ilm al-hadith has been discussed.

In this article, initially the need for conducting certain researches in this field is highlighted and then a research proposal is presented comprising of plans for research in the following three major areas:

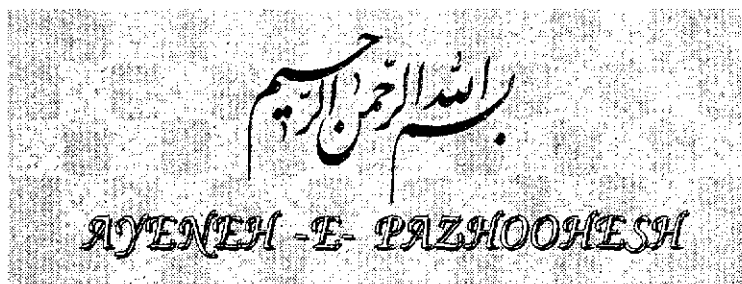
1. The history of hadith and bibliography of books on hadith.
2. Study of chains of narrators (asnad) and ilm al-rijal (study of biographies of narrators to determine their veracity).
3. The comprehension of traditions (fiqh al-hadith)

Then the writer mentions the various tendencies present in and branches of these three areas and follows this up by enumerating the research topics of each branch.

In the section "Summary Introductions", of this issue the readers are acquainted with the following books:

1. Farhang wa Din
2. Al-Mustarshid
3. Farhange -e- tarikhi - siyasi -e- Iran wa Khavarmiyaneh
4. Zindagi wa afkar -e- Iqbal -e- Lahori
5. Tarikh nigaaran -e- Iran
6. Khunj, guzargah -e- bastani -e- Loristan
7. Tarikh -e- falsafeh dar Islam.

Daftar -e- Nashr -e- Mirath -e- Maktub (Office for publication of Manuscriptal Heritage) is affiliated to the Department of Culture of the Ministry of Culture and Islamic Guidance. This office was introduced in detail in issue no.31 of this magazine in the section "Introduction of Educational and Cultural Centers", and the readers were acquainted with twenty manuscripts which were being readied for publishing. While continuing the introduction of the works on the threshold of research and publication in this office, this issue introduces for the benefit of researchers some more manuscripts by mentioning the stages from editing to printing.

For God's Sake Do Not Write (Writing in Our times)

Mohammad Isphandyari

In this article, initially, the transformation of writing into a careless trade and its consequent degradation in our times is alluded to, and it is observed that a large number of books and articles being presently published are weak and superficial. Later, proofs of this claim have been furnished, and finally, the importance given to writing in the earlier centuries and the effort put in by the scholars for writing a single book are highlighted and samples of it are provided.

Akhbar al-Dakhilah

Reza Ustadi

The book Akhbar al-dakhilah is the esteemed work of the late Ayatullah Hajj Shaykh Mohammad Taqi Shushtari. This book, in the words of the writer of this article, is the only one of its kind written by the Shiah ulama in the field of fabricated traditions. The title of this book causes the reader to imagine that the author was aware of a large number of fabricated traditions in the Shiah books on hadith and he through this book intends to make them known. But the writer of this article points out that the late author was solely in pursuit of discussing those traditions which from certain angles are not without weakness, and he had no claim to having collected fabricated traditions.

Mulla Husain Waiz Kashifi and the Book 'Raedat al-Shuhada'

Rasul Jafariyan

The writer of this article has, with the pretext of introducing and reviewing the book 'Rawdat al-Shuhada', undertaken a detailed study of the life of Mulla Husain Kashifi. This study, apart from including a brief account of the works of Kashfi, also contains an interesting enquiry concerning his religious affiliation. The conclusion of the writer is that he shows signs out some obvious errors in the they of inclination towards Tasannun of Twelever Imami type (Tasannun - e- Dawazdeh Imami)

The major part of this article is devoted to a critique of the book Rawdat al-Shuhada. The writer, after enumerating a large number of positive points of the book, especially its popularity among the Shiahs, embarks upon an evaluation and critique of the sources used by Kashifi in compiling Rawdat al-Shuhada. The article concludes by highlighting the long lasting inuence of the book upon the Shiahs, and even upon those Sunnis who are inclined towards the Ahl al-Bayt (A), and provides noteworthy information in this regard.

A Discourse on Rhetoric (Maani-Bayan)

Mohammad Reza Mustajab

In this article, after a brief discussion about eloquence related sciences and their impact upon literary criticism, an introduction and critique of one of the books -which for years has been taught in various universities of the country to the students of Persian language and literature on the subject of maani- bayan (rhetoric)- has been provided.

The writer of the article by casting doubt upon a large number of examples and illustrations of the book and the manner of presenting literary meanings, has himself suggested examples to rectify this defect. The writer is emphatic about why a textbook which has been reprinted six times still contains obvious slips which as yet have not been removed.

Bahj al-sabaghah: A Commentary of Nahj al-Balaghah

Dr. Sayyid Mohammad Mehdi Jafari

The writer has in this article, after introducing various commentaries of the Nahj al-Balaghah, enumerated the defects of each one of them and has also pointed out to the textual discrepencies of the various editions in neglecting the sequence in narrating the text of this book). Then he has introduced the book Bahj al-Sabaghah and has mentioned its salient features. This commentary is the work of the eminent scholar, the late Allamah Mohammad Taqi Shushtari.

In this article six important distinctions of this commentary have been mentioned and only its mode of publication and layout have been criticised.